

Mgr. Petra Effenberková

Činnost archeologického oddělení aneb ... „My se zkrátka nenudíme!“

Archeologické oddělení vstoupilo do roku 2022 v plné síle a nasazení a zahájilo svou činnost paralelně na několika úkolech. V terénu započala nová sezóna archeologických výzkumů, v muzeu intenzivní práce s fondy podsbírky Archeologie a současně příprava žádaných edukačních programů pro školní mládež. Personálně zajištěné pracoviště, včetně pokrytého místa druhého archeologa/edukátora (zástup za rodičovskou dovolenou), zahájilo svou terénní činnost řadou drobných archeologických dohledů na stavbách rodinných domů v celém spádovém regionu Českokrumlovska. V předjaří se přímo v historickém centru Českého Krumlova souběžně rozeběhly rekonstrukce dvou historických domů na Latránu čp. 17 a Latránu čp. 86. V rámci celkové rekonstrukce a přestavby objektů byly archeologicky prozkoumány suterény (sklepy) a přízemí domů.

Z ulice nenápadné čp. 17 je ve skutečnosti podlouhlou parcelou měnící se v zadní partii ve dvou až třítraktový objekt, přimykající se bezprostředně k někdejší hradební zdi feudálního sídla. Dům původně středověkého stáří prošel renesanční přestavbou, jejíž součástí je i bohatá fresková výzdoba ve vstupní části domů, datovaná letopočtem 1548. Od konce 19. století je s historií domu spojeno pekařské řemeslo, které se zde provozovalo do 70. let 20. století, kdy byla zprovozněna moderní pekárna v Srníně. V zadní partii domu byly doposud patrné relikty rozměrné pekařské pece, zahloubené topeniště i těleso komínu. Interiér byl pro potřeby provozu nesčetněkrát upravován, a proto z původních historických vrstev mnoho nezůstalo. Archeologové zde prozkoumali zbytky renesančních zdí, barokní cihlovou podlahu a v suterénu zachovalou funkční studnu. Ta byla vylámana více než 3 metry hluboko do skalního masivu, obvodový plášť měl kruhový tvar o průměru 100 cm a byl vyzděn z lomových kamenů kladených na sucho.

Rozložitý dům čp. 86 na Latránu poblíž dochované Budějovické brány (postavena 1598 – 1602) byl do současné podoby vyzdvížen až v roce 1829. Do té doby zde obranný komunikační koridor mezi Budějovickou a vnější Latránskou branou (zbořena mezi léty 1848 – 1852) plnil svou funkci a poté, co pozbyl svého fortifikačního účelu, mohl být postupně zastavěn. Stojící kamenná zeď obranného koridoru, jejíž široký předzáklad objevili archeologové při průzkumu interiéru, se nově stala součástí obvodového pláště vystavěného domu. Při pohledu z ulice je dům dvoupatrový, třetí, podzemní patro zabírá rozsáhlý suterén se sklepy. Šířkově i výškově mohutný dům se dnes vypíná nad Jelení zahradou, která se rozkládá v široké nivě říčky Polečnice. V místě zahrady byl ve středověku původně rybník, jenž plnil fortifikační roli v severním předpolí hradu. Sondáž v interiéru domu přinesla zpřesňující informace o podobě a konstrukci dobových podlah a odvodňovacích kanálek.

Archeologové se po zbytek roku věnovali průzkumu ploch určených pro výstavbu rodinných domů, který byl negativní, na intenzitě nabraly dohledy liniových staveb při překládání sítí v rámci nově budované dálnice D3, především v úseku Velešín – Kaplice. Archeologický výzkum proběhl i na plochách bývalých průmyslových areálů, tzv. brownfieldech, které dnes dostávají nové, komerční využití. Jedním z nich je stavba rozsáhlého developerského projektu Krumlovský Vltavín v Českém Krumlově (bývalý areál podniku Jitona), v jehož bezprostřední blízkosti se nachází pozůstatky středověkých těžebních areálů na polymetalické rudy a novověkých důlních děl po ukončené těžbě grafitu. V geologických mapách doposud uváděná dědičná Tříkrálová štola nebyla v areálu archeologicky potvrzena, na základě nových expertních posudků a po konzultaci s Českou geologickou službou bylo dílo lokalizováno jihozápadním směrem nad terasu Vltavy. V Českém Krumlově na Plešivci zanikl i někdejší výrobní areál na zpracování papíru stojící zde již od konce 18. století. Největšího vřehlasu doznala výroba papíru za průmyslníka Ignáce Spira, papírenský provoz zde fungoval a prosperoval v letech 1861 – 1921, kdy začal pozvolna upadat. Továrna na Plešivci dostala definitivní zásah v roce 2010, kdy byla řízeně stržena a demolována. Volná plocha je dnes nově zastavěna komerčním parkovištěm s prodejnou Penny, na jehož výstavbu dohlíželi i

pracovníci archeologického oddělení muzea. Ve výkopu páteřní kanalizace zdokumentovali zbytky zdí průmyslových budov a fragmenty konstrukcí dřevěných transmisí – rozvodů, které poháněly stroje na mletí a zpracování papíroviny.

Intenzivně dozorovány jsou i dopravní stavby, naposledy rekonstrukce exponované silnice ve Vyšším Brodě v blízkosti Cisterciáckého opatství, kde vlivem špatných odtokových poměrů docházelo k zaplavování silnice vedoucí nad hranou řeky Vltavy a tím k narušování její statiky a bezpečnosti. V průběhu rekonstrukčních prací rozdělených do dvou etap v roce 2021 a 2022 byly objeveny a zdokumentovány 3 větve historické barokní kanalizační sítě, která původně odváděla vodu z rozlehlé svažité plochy klášterního areálu. Historická kanalizace byla konstrukčně tvořena cihlovými nebo kamennými stěnami, dno a svrchní krytí z plochých kamenných desek. Kanalizační větve byly zprůchodněny a napojeny na nový, pod komunikací vedený systém drenáží a moderní dešťový kanalizační systém.

Na terénní část archeologického výzkumu v zázemí muzea nutně navazuje administrativní a odborná fáze zpracování, spojená s vyhotovením Nálezové zprávy a editací dat v programu Archeologická mapa České republiky (AMČR). Jednotlivé zápisy jsou termínově a metodicky monitorovány Archeologickým ústavem AV ČR v Praze, v.v.i, a na závěr archivovány v centrálním Digitálním archivu Nálezových zpráv. Souběžně s terénními výzkumy, jejich administrativou a správou dat AMČR, probíhá i vlastní muzejní práce s podsbírkou Archeologie. Nově získané přírůstky z terénních záchranných výzkumů jsou v laboratoři očištěny, opatřeny evidenčními čísly, detailně vyfoceny a zpracovány dle standardů muzejní evidence. Zpětně se vracíme i ke starším zapsaným fondům, které do našeho muzea v minulosti převedl Archeologický ústav v Praze. V letošním roce byl vybrán výzkum středověkého hradu Dívčí Kámen. Podstatnou část nálezového fondu tvoří kolekce gotických kamnových kachlů, které doposud nebyly souborně utříděny. V roce 2022 byla provedena jejich kompletní katalogizace zahrnující metrický popis, fotodokumentaci a rozbor ikonografických námětů na čelní vyhřívací stěně. Nálezy jsou nyní plně připraveny k dalšímu zpracování a komparaci.